

Навчання вдома: практичні поради для вчителів від психологині Світлани Ройз (<http://nus.org.ua>)

ЗАГАЛЬНІ ТЕЗИ

Перше. Я вклоняюсь учителям, які готові до змін і які зараз працюють у новому форматі або готуються до цього: ви дуже швидко адаптуєтесь до зовнішніх умов, це величезне навантаження. Я б дуже хотіла, щоб сьогодні не тільки лікарі, а й вчителі відчули нашу повагу і вдячність за те, що вони роблять. Це стосується також і директорів шкіл, і вихователів дитячих садочків, які залишаються на зв'язку зі своїми вихованцями. Це зараз важливо для нас усіх.

Друге. Учителям важливо пам'ятати, що батьки зараз опановують невластиву для них професію. І вони відчувають таку ж надмірну напругу – відчуття небезпечності особистого простору, страх за життя і неможливість впоратися з новою ситуацією та новими компетенціями.

Буде коректно, якщо вчитель питає батьків (дітей будь-якого віку), чим він може допомогти. Це запитання, яке сигналізує про готовність до контакту. Хтось із батьків скаже: “Дякую, мені нічого не потрібно”. Хтось проігнорує. А хтось дійсно скаже, що було б йому помічне, і тоді вчителю потрібно дати підтримку цій сім'ї.

Третє. Коли вчитель спілкується з дітьми – неважливо, якого вони віку і чи це дистанційне або безпосереднє спілкування. **Діти в контакті більшою мірою з вашим емоційним станом, з тим, що ви відчуваєте, як ви говорите – а не що ви говорите.**

Тому якщо у вас є можливість обирати час для включення, оберіть той, коли ви відчуваєтесь максимально наповненими і в ресурсі, бо зараз діти потребують вашої емоційної підтримки – можливо, більше, ніж академічних знань.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

1. Якщо ви занепокоєні незвичною працею в онлайн-режимі, ви можете **відверто сказати дітям, що це для вас новий досвід і ви трохи збентежені роботою в онлайн.** Це нормально – сказати дітям будь-якого віку, що ви це робите вперше і вам дещо ніяково.

На цьому досвіді дитина вчиться у вас – зокрема і того, що ви дозволяєте собі бути вразливими в той час, коли ви знімаєте “корону” і вчиться нового.

Те, як ви опановуєте новий досвід, може бути більшим уроком для дітей, ніж те, що вони вчать сьогодні за навчальним планом.

Ви супроводжуєте дитину під час навчання, і за цей час вона має здобути не тільки академічні знання, але й досвід, як навчатись нового – і цей шлях діти зараз можуть пройти разом із вами.

2. Діти зараз позбавлені живого контакту. Ми створені так, що найкраще ми сприймаємо інформацію, коли бачимо живу людину. Коли проводили експерименти, яка система навчання найбільш ефективна – порівнювали аудіокурси, відеоформат і живе спілкування.

Результати були такі: **аудіокурси давали найслабший ефект, записана відеолекція працювала краще, але найбільш ефективним виявився живий контакт**, під час якого спрацьовує дзеркальна система людини.

Тобто якщо в наявних умовах у вас є можливість живого контакту, це буде набагато продуктивніше. **Бачити і чути вчителя – це те, чого потребують діти в будь-якому віці.** Також чудово, якщо ви будете готувати презентації на 7-10 хвилин, тому що в сучасних дітей провідний канал сприйняття інформації – візуальний.

3. Діти відвикають від колективу та вчителя, і якщо не намагатись “втримати” їх, після карантину доведеться вкладати час і зусилля в адаптацію, “повернення” дітей.

Найважливіше зараз – не втратити з ними контакт і зберегти довіру. Якщо у вас є можливість зробити для учнів розсилку – просто з жартом, з чимось особистим, з людським зверненням – це буде прекрасно.

Дітям зараз тривожно, а якщо нам тривожно – ми не вчимося. І чим більше поряд із дітьми адекватних дорослих, тим краще. А кому довіряє дитина? Батькам та вчителям. Насправді це буде на користь навчанню і зараз, і тоді – коли все це закінчиться і діти знову прийдуть до школи. **Ви не повинні втрачати зв’язок.**

4. Зараз у вас є можливість змінити свій образ і ставлення дітей до себе з **формального і вимушеного на ставлення до вчителя як до людини.** Якщо зараз учитель зробить щось, що не вкладається у стандартний образ, щось, що спочатку викличе в дитини навіть шок (скажімо, відправить жартівливу розсилку або одягне для відеочату котячі вушка), – це буде прекрасно.

У вас є можливість поекспериментувати зі своїми образом та підходом. Це не має бути насильство, але якщо для вас це органічно і ви відчували себе у школі затиснутою в жорсткі межі – зараз саме час для експериментів.

5. Якщо дитина зробила домашнє завдання і бачить, що дорослий його не перевірів, – у неї знижується мотивація. Тому, **якщо ви даєте домашнє завдання, то обов’язково дайте і зворотний зв’язок** у зручному для вас вигляді. Також важливо **обговорити, що буде, якщо дитина не виконає завдання.**

6. І, нарешті, **потурбуйтеся, щоб самим не вигоріти.** Вмикаємо турботу про кожен елемент системи – і про себе також.

СЕРЕДНЯ ШКОЛА

1. З підлітками важливо встановити жорсткий режим зустрічей. Треба, аби вони чітко знали, що коли буде, коли вони здають домашнє завдання тощо.

2. Важливо, щоб учитель дав підтримку учням. У тому сенсі, що він має розуміти, як їм складно – насамперед, не спілкуватись одне з одним. Адже головне завдання підліткового віку – входити в контакт зі своєю референтною групою, тобто з однолітками. А вони зараз майже позбавлені цього контакту.

3. Хоча підлітки – вже не малюки, чудово, якщо у вчителя буде можливість їх усіх бачити. Якщо ви можете сказати персональне слово кожному або просто перелічити всіх у загальному чаті – це теж буде важливо. Тому що, не дивлячись на їхній опір дорослим, підліткам треба відчувати себе частиною загалу. Прекрасно, якщо у класі був спільний ритуал – наприклад, вітання або прощання, чи якась особлива фраза. Якщо цього не було – вчителям було б чудово такі ритуали напрацьовувати.

4. Сучасні підлітки технічно просунутіші за нас – і важливо не соромитись просити їх про допомогу. Підліток опирається материнській фігурі. Саме тому, працюючи з дітьми цього віку, вчителькам дуже складно зберегти авторитетні позиції. Коли я працюю зі вчителями, які вчать підлітків, я прошу їх не входити в роль мами. Адже вони постійно потраплятимуть під материнську проєкцію і до них буде опір.

Навпаки: якщо в підлітків буде можливість відчути свою силу, це підніме авторитет учителя в їхніх очах. А якщо згодом ви скажете: *“Дивіться, я взагалі цього не розуміла, але завдяки вам змогла опанувати”* – це стане зоною їхнього найближчого розвитку. Вони відчують, що допомогли іншому, зробили потрібне і важливе. Якщо вчителька, від якої цього не очікують, раптом опанує інтернет – її “бали” в очах підлітків одразу злетять до стелі.

5. Ця криза може привести нас до нового формату стосунків з учнями. Ви можете сказати: *“У мене зараз купа технічних питань, до кого я можу звертатись?”*. Або спитати в них, які фільми або серіали вони дивляться, в які ігри грають – це стане можливістю бути в більшому контакті і зрозуміти, чим вони дихають.

СТАРША ШКОЛА

1. У старшій школі діти зазвичай самі знають, чого їм не вистачає і де в них слабкі місця. Учитель спрямовує їх, відкриває їм двері і насправді більше орієнтується на питання, які вони ставлять. Ну, і сам ставить питання – у чому зараз я можу вам допомогти?

2. Говоріть їм, якщо виникають технічні складнощі і просіть поради. І, можливо, якщо в них залишаються сили і час, запропонуйте бути тьюторами, розробниками і “пояснювачами” чогось для молодших дітей. Тому що учні середньої школи будуть краще вчитись у старшокласників, ніж у вчителів. А для старшокласників це можливість повторити матеріал, адже ЗНО містить програму всієї школи з 5 класу.

3. Для старшого школяра вчитель є провідником. Це довірена людина, до якої можна звернутись. **Карантин – це час, коли діти можуть поставити вам додаткові запитання, надолужити щось за індивідуальним планом.** Учитель час від часу має виходити на спілкування з усією групою, але можна також просто надсилати завдання в месенджер: у нормі, у старшокласників має вистачити послідовності їх виконати. Звісно, це не скасовує особистий контакт, адже це, окрім передачі знань, – підтримка.

Важливо розуміти, що ця криза дає нам можливість обнулитись, вийти з цього в новій якості одне для одного. Це шанс і для вчителів, і для директорів шкіл – передивитись відносини, кордони одне одного. Ця можливість не пов’язана з віком, посадою або обставинами, а виключно з нашими станом і готовністю до змін.